

Cuvânt-înainte

Prezenta lucrare vine în întâmpinarea studenților de la specializările „Drept” și „Administrație Publică”, fiind de un real folos în studiul disciplinei Drept procesual penal – materie de o importanță covârșitoare în cadrul studiului sistemului nostru de drept.

Este un curs selectiv în acest domeniu și se dovedește a fi un instrument cu atât mai util, cu cât aduce cu sine toate modificările și completările recente intervenite asupra Codului de procedură penală până în prezent, respectiv:

- Legea nr. 356/2006;*
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 60/2006;*
- Legea nr. 79/2007;*
- Decizia Curții Constituționale nr. 610/2007.*

Nu în ultimul rând, lucrarea are meritul de a conține succinte comentarii asupra practicii judecătorești recente și, mai ales, cu privire la deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii promovate în ultimii trei ani.

Utilitatea cursului de față rezidă și în aceea că, la finalul său, cu scopul verificării cunoștințelor dobândite în urma studiului, sunt prezentate mai multe întrebări tip grilă și răspunsul corespunzător fiecăreia.

Autoarea

Cuprins

Titlul I. Partea generală	1
Capitolul I. Noțiuni generale introductive	
privind dreptul procesual penal	1
<i>a) Procesul penal</i>	<i>1</i>
1. Definiția procesului penal	1
2. Scopul procesului penal	1
<i>b) Dreptul procesual penal</i>	<i>1</i>
1. Noțiune	1
2. Obiectul dreptului procesual penal	2
3. Norma juridică procesuală	2
4. Faptele juridice procesuale.....	2
5. Raporturile juridice procesual penale.....	2
<i>c) Știința dreptului procesual penal.....</i>	<i>2</i>
1. Noțiune	2
2. Legătura cu alte științe.....	2
2.1. Corelația cu științe ale dreptului:.....	3
2.2. Corelația cu științe auxiliare dreptului:.....	3
<i>d) Izvoarele dreptului procesual penal.....</i>	<i>4</i>
<i>e) Interpretarea normelor de drept procesual penal</i>	<i>4</i>
<i>f) Aplicarea legii procesual penale în spațiu și timp.....</i>	<i>5</i>
1. Aplicarea legii procesual penale în spațiu	5
2. Aplicarea legii procesual penale în timp.....	5
Capitolul al II-lea. Principiile fundamentale ale procesului penal.....	6
<i>a) Noțiunea și sistemul principiilor fundamentale ale</i>	
<i>procesului penal</i>	<i>6</i>
<i>b) Principii expres prevăzute în Codul de procedură penală.....</i>	<i>6</i>
1. Principiul legalității:.....	6
2. Principiul oficialității procesului:.....	6
3. Principiul aflării adevărului:	6
4. Principiul rolului activ al organelor judiciare:	6
5. Principiul garantării libertății persoanei:.....	7
6. Principiul respectării demnității umane:	7
7. Principiul prezumției de nevinovăție:.....	7
8. Principiul garantării dreptului la apărare:	7
9. Principiul folosirii limbii materne și a interpretului în justiție:	8
<i>c) Principii care nu sunt prevăzute expres în</i>	
<i>Codul de procedură penală</i>	<i>8</i>

1. Principiul operativității în procesul penal:	8
2. Principiul egalității în procesul penal:	9
3. Principiul respectării vieții intime, familiale și private în procesul penal	9
Capitolul al III-lea. Participanții în procesul penal.....	10
<i>a) Noțiunea de participanți în procesul penal și sensurile acestei noțiuni</i>	10
<i>b) Organele judiciare.....</i>	10
1. Instanțele	10
1.1. Principiile privind funcționarea instanțelor judecătorești:.....	10
1.2. Atribuțiile instanței judecătorești	12
1.3. Organizarea administrativă a instanțelor judecătorești	12
2. Parchetele de pe lângă instanțe	12
2.1. Principiile de organizare a parchetelor de pe lângă instanțe.....	12
2.2. Atribuțiile Ministerului Public.....	14
2.3. Organizarea administrativă a parchetelor de pe lângă instanțe.....	15
3. Organele de cercetare penală.....	15
<i>c) Părțile în procesul penal</i>	16
1. Inculpatul	16
2. Partea vătămată	17
3. Partea civilă.....	18
4. Partea responsabilă civilmente	19
<i>d) Apărătorul.....</i>	19
1. Asistența juridică	19
1.1. Asistența juridică facultativă.....	20
1.2. Asistența juridică obligatorie	20
2. Drepturile și îndatoririle apărătorului	21
<i>e) Alți participanți în procesul penal</i>	22
1. Subiecții care acționează în numele și în interesul părților pe care le înlocuiesc	22
1.1. Succesorii.....	23
1.2. Reprezentanții	23
1.3. Substituiții procesuali	23
2. Subiecți ce desfășoară o activitate auxiliară în cadrul procesului penal	24
Capitolul al IV-lea. Acțiunile în procesul penal.....	25
<i>a) Noțiunea de acțiune în justiție</i>	25
<i>b) Acțiunea penală.....</i>	25
1. Obiectul acțiunii penale	25

2. Subiecții acțiunii penale	25
3. Trăsăturile acțiunii penale	25
4. Punerea în mișcare a acțiunii penale	26
4.1. Momentul în care poate fi pusă în mișcare acțiunea penală	26
4.2. Exercițarea acțiunii penale	26
4.3. Stingerea acțiunii penale	26
5. Continuarea procesului penal în caz de amnistie, prescripție sau retragere a plângerii prealabile ori de existență a unei cauze de nepedepsire.....	29
c) <i>Acțiunea civilă</i>	29
1. Noțiuni	29
2. Trăsăturile acțiunii civile:	29
3. Condițiile exercitării acțiunii civile în procesul penal:.....	30
4. Elementele acțiunii civile.....	30
4.1. Obiectul acțiunii civile.....	30
4.2. Subiecții acțiunii civile sunt:.....	31
5. Exercițarea acțiunii civile.....	31
6. Autoritatea hotărârii penale în civil și efectele hotărârii civile în penal.....	32
7. Rezolvarea acțiunii civile în cadrul procesului penal	32
Capitolul al V-lea. Competența	34
a) <i>Noțiunea și formele competenței</i>	34
1. Forme fundamentale ale competenței.....	34
1.1. Competența funcțională	34
1.2. Competența materială	34
1.3. Competența teritorială.....	34
2. Forme subsidiare ale competenței	35
2.1. Competența personală.....	35
2.2. Competența specială	37
2.3. Competența excepțională.....	37
b) <i>Competența instanțelor judecătorești</i>	37
1. Competența judecătorilor	37
2. Competența tribunalului militar.....	37
3. Competența tribunalului.....	38
4. Competența tribunalului militar teritorial.....	38
5. Competența Curții de Apel	39
6. Curtea Militară de Apel	39
7. Înalta Curte de Casație și Justiție,	40
c) <i>Probleme legate de competența în materie penală</i>	41
1. Prorogarea de competență.....	41
2. Competența în caz de indivizibilitate și conexitate.....	42
3. Conflictul de competență	44

4. Incompatibilitatea, abținerea și recuzarea	45
4.1. Incompatibilitatea.....	45
4.2. Abținerea.....	47
4.3. Recuzarea.....	47
5. Strămutarea.....	49
6. Desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei.....	50
Capitolul al VI-lea. Probațiunea	51
a) <i>Probele</i>	51
1. Noțiunea și importanța probelor.....	51
2. Obiectul probei	51
3. Condițiile probei.....	52
4. Clasificarea probelor.....	52
5. Sarcina probei	53
6. Aprecierea probelor.....	53
b) <i>Mijloacele de probă</i>	53
1. Declarațiile învinuitului sau inculpatului.....	54
1.1. Întrebări și lămuriri prealabile	54
1.2. Modul de ascultare.....	54
1.3. Întrebări cu privire la faptă și consemnarea declarațiilor	55
2. Declarațiile părții vătămate, ale părții civile și ale părții responsabile civilmente	55
3. Declarațiile martorilor	57
3.1. Persoanele care nu pot fi ascultate ca martor	57
3.2. Persoanele care nu sunt obligate să depună ca martor	57
3.3. Martorul minor	57
3.4. Procedura de ascultare a martorului.....	57
3.5. Modul și condițiile de ascultare a martorului	58
3.6. Consemnarea declarațiilor martorului	59
3.7. Protecția datelor de identificare a martorului	59
3.8. Modalități speciale de ascultare a martorului	60
3.9. Audierea martorilor sub 16 ani în anumite cauze.....	61
3.10. Protejarea deplasărilor martorului	61
4. Înscrierile	61
5. Interceptările și înregistrările audio sau video.....	62
5.1. Condițiile și cazurile de interceptare și înregistrare a convorbirilor sau comunicărilor	62
5.2. Organele care efectuează interceptarea și înregistrarea.....	63
5.3. Certificarea înregistrărilor	64
5.4. Alte înregistrări	66
5.5. Înregistrările de imagini.....	66
5.6. Verificarea mijloacelor de probă.....	66
6. Mijloacele materiale de probă	66
7. Constatările tehnico-științifice	66

8. Expertizele.....	67
8.1. Procedura expertizei.....	68
8.2. Drepturile expertului.....	70
c) <i>Procedee probatorii</i>	70
1. Confruntarea.....	70
2. Ridicarea de obiecte și înscrisuri.....	71
3. Efectuarea perchezițiilor.....	72
3.1. Procedura percheziției.....	73
3.2. Identificarea și păstrarea obiectelor.....	74
3.3. Procesul-verbal de percheziție și de ridicare a obiectelor și înscrisurilor.....	74
3.4. Măsuri privind obiectele ridicate.....	74
3.5. Dispoziții speciale privind unitățile publice și alte persoane juridice.....	75
4. Cercetarea la fața locului și reconstituirea.....	75
4.1. Cercetarea la fața locului.....	75
4.2. Reconstituirea.....	76
4.3. Procesul verbal de constatare a cercetării la fața locului și a reconstituirii.....	76
5. Martorii asistenți.....	77
6. Folosirea interpreților.....	77
7. Comisia rogatorie și delegarea.....	77
7.1. Comisia rogatorie.....	77
7.2. Delegarea.....	78
Capitolul al VII-lea. Măsurile preventive și alte măsuri procesuale.....	79
a) <i>Noțiune și clasificare</i>	79
b) <i>Măsurile preventive</i>	79
1. Definiție.....	79
2. Luarea măsurilor preventive.....	80
2.1. Organele care pot lua măsurile preventive și actele prin care se iau aceste măsuri sunt:.....	80
2.2. Aducerea la cunoștință a motivelor luării măsurilor preventive și a învinuirii.....	81
3. Înlocuirea sau revocarea măsurilor preventive.....	81
4. Încetarea de drept a măsurilor preventive.....	82
5. Căile de atac împotriva actelor prin care se dispune asupra luării, revocării, înlocuirii sau încetării de drept a măsurilor preventive.....	83
5.1. Plângerea împotriva ordonanței organului de cercetare penală sau a procurorului privind măsura reținerii.....	83
5.2. Plângerea împotriva ordonanței procurorului privind măsura obligării de a nu părăsi localitatea și măsura obligării de a nu părăsi țara.....	84

5.3. Calea de atac împotriva încheierii pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale privind măsurile preventive	84
5.4. Calea de atac împotriva încheierii pronunțate de instanță în cursul judecării privind măsurile preventive.....	86
6. Categoriile de măsuri preventive	86
6.1. Reținerea	86
6.2. Obligarea de a nu părăsi localitatea	88
6.3. Obligarea de a nu părăsi țara	90
6.4. Arestarea preventivă.....	90
6.4.1. Luarea măsurii arestării preventive.....	90
A. Arestarea învinuitului în cursul urmăririi penale.....	90
B. Arestarea învinuitului la instanța de judecată.....	91
C. Arestarea inculpatului.....	92
6.4.2. Prelungirea arestării preventive	95
6.4.3. Menținerea arestării inculpatului.....	97
6.5. Dispoziții privind măsurile preventive dispuse asupra minorilor	98
6.5.1. Reținerea minorului la dispoziția organului de cercetare penală sau a procurorului	99
6.5.2. Arestarea preventivă a minorului.....	99
c) <i>Liberarea provizorie</i>	100
1. Noțiunea și modalitățile liberării provizorii	100
2. Liberarea provizorie sub control judiciar.....	101
2.1. Condițiile în care se poate acorda liberarea provizorie sub control judiciar se referă la:	101
3. Liberarea provizorie pe cauțiune	102
3.1. Condițiile în care se poate acorda liberarea provizorie pe cauțiune.....	102
4. Dispoziții procedurale comune liberării provizorii sub control judiciar și pe cauțiune	105
4.1. Cererea de liberare provizorie și organul competent să o rezolve.....	105
4.2. Măsurile premergătoare examinării cererii	106
4.3. Examinarea și admiterea în principiu a cererii.....	106
4.4. Soluționarea cererii	106
4.5. Calea de atac împotriva încheierilor privind liberarea provizorie.....	107
4.6. Revocarea liberării	107
d) <i>Măsuri de ocrotire, de siguranță și asigurătorii</i>	108
1. Măsurile de ocrotire.....	108
2. Măsurile de siguranță.....	109
3. Măsurile asigurătorii	110
3.1. Dispoziții generale privind măsurile asigurătorii în general	110

3.2. Felurile măsurilor asigurătorii	111
3.2.1. Sechestrul.....	111
3.2.2. Poprirea.....	112
3.3. Contestarea măsurii asigurătorii.....	112
3.4. Restituirea lucrurilor	113
3.5. Restabilirea situației anterioare.....	113
Capitolul al VIII-lea. Acte procesuale și procedurale comune	114
<i>a) Acte procesuale și procedurale</i>	<i>114</i>
1. Noțiunea de act procesual și act procedural.....	114
2. Acte procedurale comune	114
2.1. Citația.....	114
2.2. Comunicarea altor acte procedurale	118
2.3. Mandatul de aducere.....	118
3. Modificarea actelor procedurale, îndreptarea erorilor materiale și înlăturarea omisiunilor vădite.....	119
3.1. Modificări în acte procedurale	119
3.2. Îndreptarea erorilor materiale.....	119
3.3. Înlăturarea unor omisiuni vădite.....	119
<i>b) Instituții legate de actele procesuale și procedurale.....</i>	<i>120</i>
1. Termenele.....	120
2. Nulitățile.....	122
3. Cheltuielile judiciare	124
4. Amenzile judiciare	126
Titlul II. Partea specială.....	129
Capitolul I. Urmărirea penală.....	129
<i>a) Considerații generale privind urmărirea penală</i>	<i>129</i>
<i>b) Competența organelor de urmărire penală</i>	<i>130</i>
1. Organele de urmărire penală.....	130
2. Competența procurorului	131
2.1. Organ de urmărire penală	131
2.2. Organ de supraveghere a urmăririi penale	134
3. Competența organelor de cercetare penală	136
3.1. Competența organelor de cercetare ale poliției judiciare	136
3.2. Competența organelor de cercetare penală speciale	137
4. Acte încheiate de organe din afara structurilor judiciare	137
<i>c) Efectuarea urmăririi penale</i>	<i>139</i>
1. Sesizarea organelor de urmărire penală.....	139
1.1. Modalități generale de sesizare	139
1.1.1. Plângerea	139
1.1.2. Denunțul.....	140
1.1.3. Sesizarea din oficiu	140

1.2. Modalități speciale de sesizare:.....	140
2. Actele premergătoare urmăririi penale	141
3. Finalizarea actelor de urmărire penală	142
3.1. Neînceperea urmăririi penale.....	143
3.2. Începerea urmăririi penale	144
4. Suspendarea urmăririi penale	145
d) <i>Soluții ce pot fi date pe parcursul sau la terminarea</i>	
<i>urmăririi penale</i>	146
1. Încetarea urmăririi penale.....	146
2. Scoaterea de sub urmărire penală.....	148
3. Clasarea.....	150
e) <i>Prezentarea materialului de urmărire penală</i>	150
f) <i>Terminarea urmăririi penale</i>	151
1. Urmărirea penală desfășurată fără punerea în mișcare	
a acțiunii penale.....	151
2. Urmărirea penală desfășurată cu acțiunea penală pusă	
în mișcare.....	152
g) <i>Trimiterea în judecată.....</i>	153
1. Procedura trimiterii în judecată	153
2. Rechizitoriul	154
h) <i>Incidente ivite în faza de urmărire penală.....</i>	156
1. Trimiterea la organul competent.....	156
2. Restituirea cauzei în vederea completării sau refacerii	
urmăririi.....	157
3. Reluarea urmăririi penale	157
4. Plângerea împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală.....	158
4.1. Plângerea împotriva măsurilor și actelor de urmărire	
penală efectuate de organele de cercetare penală.....	159
4.2. Plângerea împotriva actelor procurorului	159
Capitolul al II-lea. Procedura plângerii prelabile.....	164
a) <i>Noțiunea de plângere prelabilă.....</i>	164
b) <i>Titularii plângerii prelabile.....</i>	164
c) <i>Conținutul plângerii</i>	165
d) <i>Organele la care poate fi introdusă plângerea prelabilă.....</i>	165
e) <i>Aspecte speciale privind procedura plângerii prelabile.....</i>	167
1. Procedura în cazul infracțiunilor flagrante.....	167
2. Procedura în caz de conexitate sau de indivizibilitate.....	167
3. Schimbarea încadrării faptei	167
Capitolul al III-lea. Dispoziții generale privind judecata.....	168
a) <i>Principiile specifice fazei de judecată.....</i>	168
1. Publicitatea fazei de judecată.....	168

2. Principiul nemijlocirii.....	169
3. Principiul contradictorialității	169
4. Principiul oralității.....	169
<i>b) Reglementări generale privind judecata.....</i>	<i>169</i>
1. Rolul activ al instanței de judecată.....	169
2. Locul unde se desfășoară judecata	170
3. Citarea părților la judecată	170
4. Compunerea instanței.....	170
5. Asigurarea apărării.....	170
6. Asigurarea ordinii și solemnității ședinței	171
7. Constatarea infracțiunilor de audiență.....	171
8. Verificarea sesizării instanței	171
9. Suspendarea judecării.....	172
<i>c) Dispoziții generale privind hotărârile judecătorești.....</i>	<i>173</i>
1. Noțiunea de hotărâre judecătorească	173
2. Deliberarea și luarea hotărârii judecătorești	173
3. Minuta	174
4. Pronunțarea hotărârii.....	174
5. Redactarea și semnarea hotărârii	174
6. Felul hotărârilor judecătorești	175
Capitolul al IV-lea. Judecata în primă instanță.....	176
<i>a) Considerații generale asupra gradelor de jurisdicție.....</i>	<i>176</i>
<i>b) Participanții la judecata în primă instanță.....</i>	<i>176</i>
1. Participarea procurorului la judecarea cauzei în primă instanță.....	176
2. Participarea părților la judecarea cauzelor penale în primă instanță.....	177
3. Participarea altor persoane la judecarea cauzelor penale în primă instanță.....	178
<i>c) Obiectul judecării.....</i>	<i>178</i>
<i>d) Etapele procesuale ale judecării în primă instanță</i>	<i>179</i>
1. Măsuri premergătoare ședinței de judecată	179
2. Desfășurarea judecării în primă instanță.....	181
2.1. Începutul ședinței de judecată.....	181
2.2. Cercetarea judecătorească.....	182
2.3. Incidente ivite în cursul cercetării judecătorești	184
2.3.1. Restituirea cauzei la procuror pentru refacerea urmăririi penale.....	184
2.3.2. Schimbarea încadrării juridice	186
2.3.3. Extinderea obiectului judecării.....	186
A. Extinderea acțiunii penale pentru alte acte materiale.....	186
B. Extinderea procesului penal pentru alte fapte	186
C. Extinderea procesului penal pentru alte persoane.....	187

2.4. Terminarea cercetării judecătorești	188
2.5. Dezbaterile.....	188
2.6. Ultimul cuvânt al inculpatului.....	188
3. Deliberarea și soluționarea cauzei.....	189
3.1. Obiectul deliberării	189
3.2. Reluarea cercetării judecătorești sau a dezbaterilor.....	190
3.3. Soluționarea cauzei.....	190
3.3.1. Rezolvarea acțiunii penale.....	190
3.3.2. Rezolvarea acțiunii civile.....	191
3.4. Cheltuielile judiciare	192
4. Pronunțarea hotărârii.....	193
5. Comunicarea hotărârii.....	193
e) <i>Structura și conținutul hotărârii judecătorești</i>	194
1. Partea introductivă.....	194
2. Expunerea.....	194
3. Dispozitivul	195
Capitolul al V-lea. Căile ordinare de atac.....	197
a) <i>Apelul</i>	197
1. Noțiuni	197
2. Hotărârile supuse apelului.....	197
3. Titularii apelului	197
4. Termenul de apel, repunerea în termen și apelul peste termen	198
4.1. Termenul de apel	198
4.2. Repunerea în termenul de apel.....	199
4.3. Apelul peste termen.....	199
5. Declarația apelului, renunțarea la apel și retragerea apelului	200
5.1. Declarația apelului.....	200
5.2. Renunțarea la apel.....	201
5.3. Retragerea apelului.....	201
6. Efectele apelului	201
6.1. Efectul suspensiv al apelului.....	201
6.2. Efectul devolutiv al apelului	201
6.3. Efectul neagravării situației în propriul apel.....	202
6.4. Efectul extensiv al apelului	202
7. Judecarea apelului.....	203
8. Soluțiile care pot fi date în apel sunt:.....	204
9. Conținutul deciziei instanței de apel	205
10. Procedura de rejudecare și limitele rejudecării.....	206
b) <i>Recursul</i>	207
1. Noțiuni și trăsături	207
2. Condițiile exercitării recursului.....	207

3. Hotărârile supuse recursului	207
4. Titularii dreptului de recurs	209
5. Declararea recursului	209
6. Motivele de recurs	210
7. Efectele recursului	212
7.1. Efectul suspensiv	212
7.2. Efectul devolutiv și limitele sale.....	212
7.3. Efectul extensiv și limitele sale	212
7.4. Neagravarea situației în propriul recurs.....	213
8. Judecarea recursului	213
8.1. Măsuri premergătoare judecării recursului	213
8.2. Ședința de judecată	214
8.3. Deliberarea și pronunțarea hotărârii.....	214
8.4. Decizia instanței de recurs	215
Capitolul al VI-lea. Căile extraordinare de atac	217
a) <i>Considerații generale</i>	217
b) <i>Contestația în anulare</i>	217
1. Noțiune și natură juridică	217
2. Cazurile de contestație în anulare	218
3. Cererea de contestație și termenul de introducere.....	218
4. Instanța competentă.....	218
5. Procedura soluționării contestației în anulare	219
5.1. Admisibilitatea în principiu	219
5.2. Procedura de judecare	219
c) <i>Revizuirea</i>	219
1. Noțiune	219
2. Hotărârile supuse revizuirii.....	220
3. Cazurile de revizuire	220
4. Persoanele care pot cere revizuirea	221
5. Cererea de revizuire	221
6. Termenul de introducere a cererii	221
7. Efectuarea actelor de cercetare	222
8. Instanța competentă.....	222
9. Procedura de soluționarea a revizuirii	223
9.1. Măsuri premergătoare.....	223
9.2. Admiterea în principiu	223
9.3. Rejudecarea	224
9.4. Calea de atac.....	225
10. Revizuirea în cazul hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului.....	225
d) <i>Recursul în interesul legii</i>	226
1. Titularii recursului în interesul legii sunt:.....	226
2. Scopul introducerii recursului interesul legii	226

3. Instanța competentă..... 227
 4. Soluțiile date în recursul în interesul legii..... 227

Capitolul al VII-lea. Executarea hotărârilor penale..... 228

- a) *Considerații generale privind executarea hotărârilor penale*..... 228
 1. Categoriile de hotărâri ce se pun în executare..... 228
 2. Instanța competentă să pună în executare hotărârile judecătorești 230
 b) *Punerea în executare a hotărârilor*..... 231
 1. Punerea în executare a pedepselor principale 231
 1.1. Punerea în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață..... 231
 1.2. Punerea în executare a mandatului de executare a pedepsei și a ordinului de interzicere a părăsirii țării..... 232
 1.3. Punerea în executare a pedepsei închisorii cu executarea la locul de muncă..... 233
 1.4. Punerea în executare a amenzii penale 234
 2. Punerea în executare a pedepselor complementare..... 234
 3. Punerea în executare a măsurilor de siguranță 235
 3.1. Obligarea la tratament medical 235
 3.2. Internarea medicală..... 236
 3.3. Executarea altor măsuri de siguranță 238
 4. Punerea în executare a dispozițiilor privind înlocuirea răspunderii penale și a dispozițiilor prin care s-au aplicat sancțiunile prevăzute în art. 18¹ C. pen. 241
 5. Punerea în executare a amenzii judiciare și a cheltuielilor judiciare avansate de stat..... 242
 6. Punerea în executare a dispozițiilor civile din hotărâre 242
 c) *Alte dispoziții privind executarea hotărârilor* 243
 1. Schimbări în executarea unor hotărâri..... 243
 1.1. Revocarea sau anularea suspendării executării pedepsei 243
 1.2. Revocarea sau anularea executării pedepsei la locul de muncă 245
 1.3. Înlocuirea pedepsei detențiunii pe viață..... 246
 1.4. Alte modificări de pedepe..... 246
 1.5. Înlocuirea pedepsei amenzii..... 246
 1.6. Liberarea condiționată..... 247
 1.7. Încetarea executării pedepsei la locul de muncă..... 247
 1.8. Înlocuirea executării pedepsei pentru militari 248
 1.9. Reducerea pedepsei pentru militari 248
 2. Amânarea executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață..... 249
 2.1. Cazurile în care se poate dispune amânarea pedepsei 249
 2.2. Obligațiile condamnatului în cazul amânării executării..... 250

2.3. Instanța competentă	250
3. Întreruperea executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață.....	251
4. Înlăturarea sau modificarea pedepsei	252
4.1. Intervenirea unei legi penale noi.....	252
4.2. Amnistia și grațierea	253
d) <i>Contestația la executare</i>	253

Capitolul al VIII-lea. Proceduri speciale..... 256

a) <i>Urmărirea și judecarea unor infracțiuni flagrante</i>	256
1. Noțiunea de infracțiune flagrantă	256
2. Condițiile de aplicare	256
3. Urmărirea penală în cazul procedurii speciale	256
3.1. Constatarea infracțiunii	256
3.2. Reținerea și arestarea învinuitului sau a inculpatului.....	257
3.3. Verificarea lucrărilor de cercetare penală.....	257
4. Judecata în cazul infracțiunilor flagrante	257
4.1. Instanța competentă	257
4.2. Măsuri pregătitoare.....	258
4.3. Judecata în primă instanță	258
4.4. Măsuri cu privire la starea de libertate.....	258
4.5. Soluționarea cauzei.....	258
4.6. Apelul și recursul.....	259
5. Alte aspecte privind procedura urgentă	259
5.1. Cazul infracțiunilor concurente, indivizibile sau conexe.....	259
5.2. Cazuri când nu se aplică procedura specială	259
b) <i>Procedura în cauzele cu infractori minori</i>	260
1. Urmărirea în cazul cu infractori minori	260
1.1. Persoanele chemate la organul de urmărire.....	260
1.2. Obligativitatea referatului de evaluare.....	260
2. Judecarea infractorilor minori	261
2.1. Compunerea instanței	261
2.2. Persoane chemate la judecarea minorilor.....	261
2.3. Desfășurarea judecății	262
3. Punerea în executare a măsurilor aplicate minorilor.....	262
3.1. Executarea muștrării	262
3.2. Punerea în executare a libertății supravegheate.....	262
3.3. Internarea minorului.....	263
c) <i>Procedura dării în urmărire</i>	264
1. Activitatea de urmărire	264
2. Activități ce pot fi efectuate în procedura urmăririi.....	265
3. Interceptarea și înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor efectuate prin telefon sau prin orice mijloc electronic de comunicare în procedura urmăririi	266

4. Alte înregistrări	267
5. Punerea sub supraveghere a conturilor bancare și a conturilor asimilate acestora în procedura urmăririi	268
6. Revocarea urmăririi	268
d) <i>Procedura reabilitării judecătorești</i>	268
1. Titularii cererii de reabilitare	268
2. Conținutul cererii de reabilitare	269
3. Judecarea cererii de reabilitare	269
3.1. Instanța competentă	269
3.2. Măsurile pregătitoare judecătorești	269
3.3. Respingerea cererii pentru lipsa condițiilor de formă	269
3.4. Soluționarea în fond a cererii de reabilitare.....	270
3.5. Alte aspecte privind cererea de reabilitare.....	270
3.5.1. Suspendarea examinării cererii	270
3.5.2. Apelul și recursul	271
3.5.3. Mențiuni despre reabilitare	271
3.5.4. Anularea reabilitării.....	271
e) <i>Repararea pagubei materiale sau a daunei morale în cazul condamnării pe nedrept sau al privării ori restrângerii de libertate în mod nelegal</i>	272
1. Cazuri care dau dreptul la repararea pagubei.....	272
2. Felul și întinderea reparației	272
3. Acțiunea pentru repararea pagubei.....	273
4. Acțiunea în regres.....	273
f) <i>Procedura în caz de dispariție a înscrisurilor judiciare</i>	273
1. Obiectul procedurii speciale	273
2. Efectuarea procedurii speciale.....	273
2.1. Constatarea dispariției înscrisului	273
2.2. Organele competente	274
2.3. Înlocuirea înscrisului	274
2.4. Reconstituirea înscrisului.....	274
Întrebări.....	275
Răspunsuri	287

Titlul I

Partea generală

Capitolul I. Noțiuni generale introductive privind dreptul procesual penal

a) Procesul penal

1. Definiția procesului penal

Procesul penal reprezintă activitatea strict reglementată de lege desfășurată pe etape succesive, prin care organele competente îndrituite, alături de părți, alți subiecți procesuali sau persoane abilitate, soluționează un conflict de drept născut în urma săvârșirii unei fapte calificate ca infracțiune.

2. Scopul procesului penal

Procesul penal are ca scop constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală [art. 1 alin. (1) C. proc. pen.].

b) Dreptul procesual penal

1. Noțiune

Dreptul procesual penal este o ramură de drept care cuprinde un ansamblu de norme juridice privitoare la reglementarea procesului penal. Este împărțit astfel:

– partea generală (corespunzătoare Părții generale a Codului de procedură penală), care se referă la regulile de bază și acțiunile în procesul penal, competența, probele și mijloacele de probă, măsurile preventive și alte măsuri procesuale, acte procesuale și procedurale comune.

– partea specială (corespunzătoare Părții speciale a Codului de procedură penală), care se referă la fazele procesului penal – urmărirea penală, judecata și executarea hotărârilor penale –, precum și la procedurile speciale.

2. Obiectul dreptului procesual penal

Obiectul dreptului procesual penal îl constituie procesul penal. Astfel, în vreme ce procesul penal este activitatea concretă pe etape desfășurată în fața organelor judiciare, dreptul procesual penal cuprinde regulile juridice obligatorii pe baza cărora se finalizează procesul penal.

3. Norma juridică procesuală

Normele juridice procesual penale au ca obiect de reglementare desfășurarea procesului penal. De regulă, sunt concentrate în principalul izvor al dreptului procesual penal, Codul de procedură penală.

4. Faptele juridice procesuale

Faptele juridice procesuale constituie împrejurări care atrag apariția, modificarea sau stingerea raporturilor juridice procesual penale.

5. Raporturile juridice procesual penale

Raporturile juridice procesual penale constituie acele raporturi care se stabilesc în cursul desfășurării procesului penal, între organul judiciar și subiecții procesuali sau persoanele care iau parte la activitatea de tragere la răspundere penală a infractorului.

c) Știința dreptului procesual penal

1. Noțiuni

Știința dreptului procesual penal reprezintă studiul normelor de drept procesual în vigoare, studiul practicii judiciare în aplicarea acestor norme, precum și studiul comparat al dreptului procesual penal intern și din alte state.

2. Legătura cu alte științe

Știința dreptului procesual penal face parte din sistemul general al dreptului, fiind, în cadrul acestuia, o știință autonomă, dar în strânsă corelație atât cu științele ale dreptului, cât și cu științele auxiliare dreptului.

2.1. Corelația cu științe ale dreptului:

– prin structura ei clasică – ipoteză, dispoziție și sancțiune –, norma juridică procesual penală ilustrează legătura cu *teoria generală a dreptului*;

– aplicându-se numai în litera și spiritul normei constituționale, norma juridică procesual penală evidențiază strânsa legătură cu *știința dreptului constituțional*;

– legătura cu *știința dreptului penal* este marcată în principal prin aceea că numai în cadrul unui proces penal poate fi aplicată pedeapsa prevăzută de Codul penal;

– înrudirea cu *dreptul procesual civil* reiese din faptul că în procesul penal, alături de acțiunea penală, în majoritatea cazurilor se exercită și acțiunea civilă, caz în care principiul oficialității procesului penal se completează cu principiul disponibilității, propriu procesului civil;

– *știința dreptului civil* este cea care oferă temeiul legal al dezdăunerii părții civile din procesul penal (art. 998 C. civ.¹);

– corelația cu *dreptul administrativ* este evidențiată prin faptul că executarea mandatului de către poliție este o activitate administrativă;

– legătura cu *dreptul familiei* este marcată în special în cazul soluționării furtului comis între soți sau rude apropiate, când, pentru a soluționa un astfel de proces penal declanșat la plângerea prealabilă a părții vătămate, se apelează la cunoștințele dreptului familiei, singurele în măsură să ofere o definiție pentru calitatea de „soț”. În ceea ce privește „ruda apropiată”, dreptul procesual penal operează cu noțiunea din Codul penal, așa cum este ea prevăzută în art. 149².

– stabilirea legăturii dintre *dreptul muncii* și dreptul procesual penal apare mai ales în situația desfacerii contractului de muncă – urmare a rămânerii definitive a hotărârii penale de condamnare.

2.2. Corelația cu științe auxiliare dreptului:

– prin metodele specifice *criminalisticii* sunt prelevate probe;

– *medicina legală* este cea chemată să se pronunțe asupra numărului de zile de îngrijiri medicale necesare însănătoșirii părții vătămate, număr în funcție de

¹ Potrivit art. 998 C. civ., „Orice faptă a omului, care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat, a-l repara”.

² Potrivit art. 149 C. pen., „(1) «Rude apropiate» sunt ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin înfiere, potrivit legii, astfel de rude.

(2) Dispozițiile din legea penală privitoare la rude apropiate, în limitele prevăzute de alineatul precedent, se aplică în caz de înfiere cu efecte depline, persoanei înfiate, cât și descendenților acesteia și în raport cu rudele firești, iar în caz de înfiere cu efecte restrânse, înfiatului, cât și descendenților acestuia și în raport cu rudele înfiatorului”.

care se stabilește atât încadrarea juridică a faptei, dar și modalitatea declanșării procesului penal (din oficiu sau la plângerea prealabilă a părții vătămate);

– prin intermediul *statisticii judiciare* se poate afla frecvența comiterii unei anumite infracțiuni și, în consecință, în cadrul procesului penal se pot adopta măsuri energice privind scăderea ratei criminalității;

– *psihiatria judiciară*, prin expertizele efectuate, stabilește dacă o faptă a fost comisă sau nu cu discernământ.

d) Izvoarele dreptului procesual penal

Acestea sunt de două feluri:

– izvoare în sens material, respectiv condițiile materiale de existență ale societății care determină evoluția dreptului procesual penal;

– izvoare în sens formal, respectiv formele juridice prin care sunt exprimate normele procesual penale: Constituția¹, Codul de procedură penală, Codul penal, Codul de procedură civilă, Codul civil, Legile de organizare a organelor judiciare, Decizii ale Curții Constituționale, acte normative care conțin dispoziții procesual penale.

e) Interpretarea normelor de drept procesual penal

Reprezintă operațiunea logică prin care se caută sensul exact al legii.

Din punctul de vedere al subiectului care face interpretarea, se cunosc:

– interpretarea legală, autentică (făcută de organul care a edictat legea);

– interpretarea judiciară (făcută de organele judiciare cu prilejul soluționării fiecărei cauze).

Referitor la metodele folosite în explicarea sensului legilor, se cunosc:

– interpretarea gramaticală (potrivit sensului etimologic al termenilor);

– interpretarea logică (potrivit raționamentelor logice *per a contrario*, *a fortiori*).

¹ Constituția României, în forma inițială, a fost adoptată în ședința Adunării Constituante din 21 noiembrie 1991, a fost publicată în M. Of. nr. 233 din 21 noiembrie 1991 și a intrat în vigoare în urma aprobării ei prin referendumul național din 8 decembrie 1991. Ulterior, Constituția a fost modificată și completată prin Legea de revizuire nr. 429/2003 (M. Of. nr. 758 din 29 octombrie 2003). Ca urmare, Constituția, a fost republicată de Consiliul Legislativ, cu reactualizarea denumirilor și dându-se textelor o nouă numerotare.

f) Aplicarea legii procesual penale în spațiu și timp

1. Aplicarea legii procesual penale în spațiu

Aplicarea legii procesual penale în spațiu este guvernată de principiul teritorialității, potrivit căruia legea procesual penală română se aplică doar pe teritoriul statului român, ea nefiind aplicabilă pe teritoriul altui stat, după cum nici legea străină nu acționează pe teritoriul țării noastre.

Excepțiile de la acest principiu sunt următoarele:

- comisiile rogatorii internaționale instituite în baza Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală;
- extrădarea (presupune o cerere din partea unui stat de a i se preda un infractor – extrădare activă – și o remitere a acestuia de către statul solicitant – extrădare pasivă);
- imunitatea de jurisdicție vizând personalul diplomatic și personalul consular, în anumite limite (art. 8 C. pen.¹).

2. Aplicarea legii procesual penale în timp

Principiul aplicabil în această materie este cel al activității legii procesual penale, potrivit căruia legea procesual penală este activă (aplicabilă) între cele două momente ale sale: intrarea în vigoare și ieșirea din vigoare.

Excepțiile de la acest principiu sunt:

- retroactivitatea legii procesual penale (legea nouă retroactivează când nu mai conține condiția sau formalitatea prevăzută de legea veche și care, nerespectată la data efectuării unui act procesual, atrăgea nulitatea acestuia);
- ultraactivitatea legii procesual penale (legea veche, a cărei putere a încetat, continuă să se aplice numai atunci când se referă la competență, căi de atac și termene).

¹ Potrivit art. 8 C. pen., „Legea penală nu se aplică infracțiunilor săvârșite de către reprezentanții diplomatici ai statelor străine sau de alte persoane care, în conformitate cu convențiile internaționale, nu sunt supuse jurisdicției penale a statului român”.